

MIRANT ENRERE

HISTÒRIA

GUIFRÉ EL PELÓS

Aquest personatge, gairebé mític en el record històric de la gent catalana, va néixer l'any 840, fill de Sunifred I i Ermessenda, comtes d'Urgell-Cerdanya. Guifré va ser investit comte d'aquest territori l'any 870 per Carles el Calb, en ple funcionament de la Marca Hispànica i del obligat vassallatge als carolingis. Com ja sabem, el setembre del 878 va rebre, també, els comtats de Barcelona i Girona.

Amb Guifré s'inicia la dinastia catalana, establerta a Catalunya fins el 1410, quan va morir Marí I l'Humà, sense descendents. Durant els seus vint anys de govern sobre el límit imprecís de la Catalunya Vella -un petit país que s'aniria engrandint poc a poc fins que retrobaria el seu antic territori en temps de Ramon Berenguer IV, amb la definitiva victòria sobre els sarraïns a Ciurana (1155)- cal considerar la seva obra més important: la repoblació de les terres centrals de Catalunya, és a dir la Vall de Lord, el Ripollès, Osona, el Bages i el Berguedà. Cal recordar que la gent que havia poblat aquestes terres les havia abandonat per por a l'empenta dels invasors sarraïns, anant a les muntanyes on es sentien més segurs. Ara, amb la tasca de Guifré, bona part anaven retornant a les planes. També es va permetre la creació del comtat d'Osona, en el mateix camí de recuperació i de donar estabilitat al nou ordre que s'estava creant.

Aquest actuar de Guifré I, *per lliure*, cal relligar-ho a la tràgica situació dels emperadors carolingis: Carles el Calb havia mort el 877; el seu fill, Lluís el Tartament, el 879; Carloman, el fill d'aquest, ho feia el 884, i Carles el Gros, d'uns altres carolingis, moria el 888. I

amb aquest s'extingia l'imperi carolingi, que passaria a mans dels Capets, dels quals ja en tindrem ocasió de parlar-ne més endavant. Amb una sola mirada sobre els obituaris ressenyats, se'ns explica molt bé les facilitats que va tenir Guifré el Pelós per reconduir i redreçar un poble engrescat que vivia a la Catalunya Vella.

Guifré també entengué que alhora devia enfortir a la gent d'aquest nou territori que s'estava creant, amb uns sòlids principis espirituals i d'aquesta manera es varen aixecar els monestirs de Ripoll (879) i de Sant Joan de les Abadesses (887), fonts de religió i cultura.

Era obligat, alhora, procurar l'expansió militar, mirant de guanyar terres als invasors i així Guifré va aconseguir arribar, i fixar, una nova ratlla fronterera, que va situar a la partió d'aigües entre la conca de Llobregat i la del Segre. En aquestes lluites, s'esdevingué una ràtzia del governador de Lleida, Llop ibn Muhammad l'any 897, en terres de la vall d'Ora, prop de Navés, on Guifré el Pelós va morir en plena batalla.

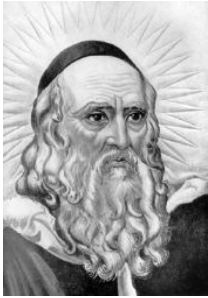
Guifré, dèiem, ha arribat a ser una figura llegendària, i la seva vivència en el pas del temps es deu a la mitificació de la seva mort, que donarà pas a la popular narració dels Quatre Pals. La versió poètica més coneguda la devem a Jacint Verdaguer, on sense preocupar-se del rigor històric, (fa intervenir, el mateix Carlemany!) l'acaba d'aquesta manera:

*“Carles mira les ferides,
ses armes mira el Pelós,
tot mirant les seves armes
sospirava de tristor.
-No sospireu, lo bon Compte,
mon metge arriba tantost.
-De les nafres no me'n sento,
sols me sento de l'honor,
puix en lo camp de batalla
per món escut no hi ha flors.*

(JMG)

*-Si'l teu escut n'està sense
ton pit n'està vermellós.
Posa'ls dits en la ferida.
De les barres catalanes
tu'n seràs lo portador”*

RAMON LLULL, LA SEVA OBRA (9)

Entrem de ple, de la mà de Martí de Riquer, al treball, probablement, més llarg que va sortir del meravellós pensament i fèrtil ingeni de Llull: el *Libre de Contemplació en Déu*. En el pròleg ja mira d'explicar-nos el simbolisme de les seves divisions i subdivisions: una qüestió que pot semblar accessori o trivial, però que ens fa reconèixer una vegada més, la categoria del treball i el minucios que era en el seu escriure. L'obra la divideix en cinc llibres, en reverència a les cinc nafres de Jesús en la creu, i ja entrats en aquest sentiment de recuperació les al·legories sobre Jesús, continua i diu que de la mateixa manera que Ell va voler jejunar durant quaranta dies, tot el contingut del llibre està distribuït en quaranta *distincions*. I ens endinsa en el seu joc admirable: hi ha nou distincions corresponents al *Llibre Primer*, com els nou cels creats per Déu; tretze que corresponen al *Llibre Segon*, com Jesucrist i els dotze apòstols; deu al *Llibre Tercer*, com els cinc sentits corporals i els cinc espirituals; sis al *Quart Llibre*, com les sis dreces que Déu ha posat a l'home, i finalment, dues al *Cinquè Llibre*, com les dues intencions de l'home. Ramon Llull ja ho adverteix: “*que hom llegeixi els Llibres en l'ordre disposat, car cadascun és més difícil que l'anterior...*”

Tenim les quaranta *distincions* que, pel seu cantó es subdivideixen en capítols, exactament 365, com els dies de l'any. Però Llull té en compte els anys bixests i en un final, incorpora un altre dia, dividit en quatre parts, que recullen les sis hores sobrants que cada quatre anys donen pas a un dia més! Cada capítol té 30 paràgrafs, en atenció a les trenta monedes per les quals fou venut Jesucrist. I Llull explica que cada capítol aplega deu parts –com els Deu Manaments– i que cada part consta de tres paràgrafs, en atenció a la Trinitat. Sembla increïble!

En el *Llibre* es palpa l'entusiasme que Ramon Llull va expressant a mida que el va escrivint, tant per la seva Fe amb el motiu del seu contingut, com pel fervor que hi dedica, pel "goig que sent l'escriptor per l'obra ben feta" com indica Riquer. Molt sovint Llull intercala emotives exclamacions cara a la feina que està fent i dóna gràcies a Déu perquè li "manté l'alè per a escriure-la, i es complau en la seva bondat i perfecció". Són uns simples comentaris sobre el seu propi text i que van sorgint en un sentiment de senzilla admiració, que en qualsevol altre escriptor serien titllats d'una manifestació d'orgull pedant i menyspreable, i que en Llull, tot senzillesa i modèstia, s'endevinen sorgits de la seva franca naturalitat. Precisament per acreditar la seva manera humil i senzilla d'actuar, Llull no va voler que el llibre portés el seu nom com autor, ja que diu que "*tot el mèrit es converteixi en glòria de Déu.*"

I és per això que el *Llibre* es pot obrir de forma joiosa, ja que la seva primera *distinció*, que comprèn tres capítols, es titula *D'alegre*. Llull proclama l'alegria per l'existència de Déu, per l'existència de l'home, i també perquè existeix el proïsme. En extasiada acció de gràcies proclama festivament:

"Ah Senyor, Déus gloriós e meravellós! L'home qui somia que és mort, com se desperta es troba viu, molt ha gran alegria. Enaixí nós, Sènyer, devem ésser alegres com veem que som en ésser. On, enaixí com l'home embriac qui és comprès per la fortor del vi tan fort que a penes és en son seny, enaixí Sènyer, jo són tan alegre per ço car he ésser, que a penes són en mon seny. E tan són, Sènyer, alegre, que casa faç, e cambra e lit e vestidures e capell de goig e de plaer e d'alegre."

(JMG)